KADER

Orgaan voor functionarissen van het Humanistisch Verbond

11e JAARGANG - APRIL '68 - NR. 2

Verschijnt 1 x per 2 maanden

INHOUD

Naar 50.000 leden 27
Diverse mededelingen 28
Viering van het 20-jarig bestaan van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 31
Filmstrips over de Rechten van de Mens 31
Het hoofdbestuur aan het werk 32
Werkbesprekingen met voorzitters 34
Gemeenschapscentra 36
Enige algemene ervaringen met verenigingswerk 43
Verslag van een conferentie over: De verhouding tussen geestelijke verzorging en maatschappelijk werk 47
Huwelijkscontacten 50
Bekendmaking plaatselijke geestelijke verzorging 52
Het zieken- en bejaardenbezoek 53
Psychische hygiëne bejaarden 54
Bejaarden komen te kort 55
Subsidiëring telefonische hulpdiensten 56
Literatuur 57
Humanistisch vormingsonderwijs 58

TIJD EN TAAK

25 mei	Vergadering Verbondsraad
14—19 juli	IHEU-congres te Hannover
5 oktober	Vergadering Verbondsraad
26 oktober	Regionale Kaderconferenties
7 december	Vergadering Verbondsraad

KADER

ORGAAN VAN HET

HUMANISTISCH VERBOND

REDACTEUR: TH. W. POLET, HILDEBRANDLAAN 6, SOEST-ZUID, TELEFOON 02155-2508

Tijdelijk: J. de Leede, van Meckl. Schwerinlaan 31, Waddinxveen, tel. 01828—2887.

ADMINISTRATIE: POSTBUS 114, UTRECHT, TELEFOON 030—24641

NAAR 50.000 LEDEN

WIJ BEHOEVEN NIET VOORTDUREND TE BETOGEN WAAROM UITBREIDING VAN HET LEDENTAL VAN HET VERBOND NOODZAKELIJK IS.
DE LEZERS VAN KADER WETEN DAT WEL.
HET KNELPUNT ZIT 'M NIET IN HET WETEN, HET KNELPUNT ZIT 'M IN HET DOEN.
GEWOON AAN DE 985.000 HUMANISTEN BUITEN HET VERBOND VRAGEN: WILT U LID WORDEN ?
U KOMT ZE OVERAL TEGEN.
EEN VOOR EEN VRAGEN OM MEE TE WERKEN.
DESNOODS ALLEEN FINANCIEEL.
MAAR BIJ VOORKEUR MEDE AAN DE HUMANISTISCHE BEWUSTWORDING VAN ZICH ZELF EN ANDEREN.
EEN MILJOEN LEDEN BEHOEFT NIET.
AL ZIEN WIJ GEEN ENKELE REDEN DAAR BANG VOOR TE ZIJN.
MAAR 50.000 LEDEN IS HET MINIMUM, DAT NOODZAKELIJK IS OM HET HUMANISME EEN EIGEN GEZICHT TE GEVEN IN NEDERLAND EN IN DE WERELD.
VRAAG AAN HET CENTRAAL BURO IN UTRECHT EEN WERKMAP VOOR INFORMANTEN AAN EN DOE ER WAT MEE.
BINNENKORT ZAL HET CENTRAAL BURO U VRAGEN OM OPGAVE VAN NAMEN EN ADRESSEN, DIE SCHRIFTELIJK KUNNEN WORDEN BENADERD.
ZORG, DAT ER UIT ALLE GEMEENSCHAPPEN AAN DEZE ACTIE WORDT MEEGEWERKT.
EEN VERNIEUWD BELEID ZAL ALLEEN TOT EEN SUCCESVOLLE UITVOERING KUNNEN WORDEN GEBRACHT ALS VELE HANDEN MEEHELPEN.
DAAROM.....
ACH, U WEET HET WEL.
WANNEER SCHRIJFT U EEN NIEUW LID IN ?

DIVERSE MEDEDELINGEN

1 *Jaarverslagen.*

Wij hebben tot 12 april 49 jaarverslagen over 1967 van gemeenschappen, gewesten en federaties ontvangen. Een eenvoudige berekening leert ons, dat dus bijna de helft nog ontbreekt. Wilt u zo vriendelijk zijn ervoor te zorgen, dat nog vóór de zomer onze verzameling geheel compleet is?

2 *Enquêtes.*

Uit verschillende berichten is ons gebleken, dat een aantal gemeenschappen bezig is met het houden van een enquête onder de leden. Wij maken u er gaarne op attent, dat ook het hoofdbestuur in de uitkomsten van deze enquêtes bijzonder is geïnteresseerd. Wilt u dus vooral niet verzuimen een exemplaar van de uitgewerkte resultaten te zenden aan de 2e organisatiesecretaris?
Nu we toch over enquêtes spreken nog even het volgende: een enquête heeft alleen waarde, als u ervoor zorgt, dat u van alle leden het enquêteformulier terug ontvangt. Meestal lukt dat alleen als de formulieren persoonlijk worden opgehaald.

3 *Teveel geld in kas.*

Sommige gemeenschappen beschikken over een vrij groot kassaldo en een enkele keer zien wij uit het verslag van de jaarvergadering, dat men een overschot wil besteden voor een goed doel. Gewoonlijk wordt de centrale kas van het HV daarbij niet vergeten, maar menigmaal gaat er ook een bedrag naar een andere instantie, waarmee wij sympatiseren. Helaas noopt de nijpende financiële positie van 'Utrecht' ons de gemeenschappen in overweging te geven zich bij hun vrijgevigheid te beperken tot de centrale kas van het Verbond.

4 *Sprekerslijst*

De heer T. J. Kolk uit Zuidlaren heeft ons verzocht zijn naam af te voeren van de sprekerslijst.

5 *Toezending van berichten uit de gemeenschappen en gewesten.*

Het centraal buro te Utrecht en In en Om plegen een stroom van convokaties, mededelingen en krantjes te ontvangen van de meeste gemeenschappen en gewesten. Toch blijkt er wel eens een misverstand te bestaan, wat waar naar toe moet en van enkelen ontvangen wij nooit wat. Zo ontdekten wij onlangs, dat er een oud verzoek bestaat om alles in liefst viervoud naar Utrecht te zenden. Zoveel is echt niet nodig. Misschien is het nuttig nog eens te vermelden, wat wèl nodig is. Wilt u bovengenoemde stukken zoveel mogelijk zenden als volgt: één ex. aan het centraal buro, aan het *huisadres* van de 1e en 2e organisatiesecretaris ook ieder één ex. Indien u over weinig exemplaren beschikt, in ieder geval aan de 2e organisatiesecr. (zolang de heer Polet zijn werkzaamheden niet heeft hervat). Voorts dient tevens steeds een ex. te worden gezonden aan het bestuur van uw gewest of federatie.

VIERING VAN HET 20-JARIG BESTAAN VAN DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

Ter viering van het 20-jarig bestaan van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties 1968 uitgeroepen tot het „Internationaal Jaar voor de Rechten van de Mens" en het ligt zeker op de weg van het Humanistisch Verbond daar de nodige aandacht aan te besteden. In onze landelijke periodieken en in onze radio-uitzendingen zal daar voor worden gezorgd doch daarnaast is het zeer gewenst, dat ook in de gemeenschappen in de komende herfst de viering van dit 20-jarig bestaan in de activiteiten wordt opgenomen.

In dit artikel willen wij u attent maken op enige mogelijkheden, die u voor het samenstellen van een programma desgewenst kunt gebruiken.

Het is gebruikelijk, dat onze gedachten daarbij ook uitgaan naar een bijeenkomst met een spreker. Hoewel dit in bepaalde plaatselijke omstandigheden wellicht een geschikte activiteit kan zijn, lijkt het ons in het algemeen de vraag of wij voor dit onderwerp thans deze vorm van presentatie wel moeten kiezen. Behalve door onszelf zal er namelijk ook in het algemeen door radio, t.v. en pers ruimschoots aandacht aan dit onderwerp worden besteed, waardoor er geen grote belangstelling bij het publiek kan worden verwacht er ook nog eens een lezing over aan te horen. Waarschijnlijk zal er meer belangstelling bestaan voor bijeenkomsten, die in hoofdzaak zijn gericht op *gesprek en beleving.*

De vele artikelen van de Verklaring van de Rechten van de Mens bieden ruim voldoende aanknopingspunten voor meerdere *gespreksavonden.* Daarbij is het noodzakelijk, dat alle deelnemers over de tekst van de Verklaring beschikken. Deze is in een aardig vouwblad beschikbaar, Het gesprek kan met behulp van de volgende punten aan de gang worden gebracht:

1. Wanneer werd dit recht gerealiseerd in Nederland? Is deze realisatie reeds geheel voltooid?
2. Welke artikelen worden in welke landen duidelijk geschonden?
3. Zijn er artikelen in de verklaring, waarmee u het niet eens bent? Waarom?
4. Hoe kunnen wij deze rechten toepassen in ons eigen dagelijkse leven?
5. Welke mogelijkheden hebben wij om de naleving van de verklaring van de rechten van de mens over de gehele wereld te bevorderen?
6. Het januari-nummer van de Unesco Courier bevat 30 punten voor diskussie.
7. Bij twee beschikbare foto-mappen getiteld: "15 Years Unesco and Human Rights" en "From Ideals to Law" zijn tevens gesprekshandleidingen gevoegd.

Beschikbare materialen zullen hierna worden vermeld.

Ook is het mogelijk een avond met Unesco *dia's of films* te organiseren. Voor de films verwijzen wij u naar de daarvoor beschikbare catalogus, een nadere omschrijving van enige geschikte filmstrips voor dia-projectie vindt u hieronder.

Een aantrekkelijke mogelijkheid is voorts het organiseren van een *internationale culturele avond,* waarbij het programma kan bestaan uit: grammofoonplaatjes met volksmuziek uit alle werelddelen (kleine plaatjes, houdt het levendig), voorlezen van korte literatuur-fragmenten uit alle werelddelen (verschillende stemmen laten lezen), dia's, het presenteren van gerechten uit vreemde landen, enz. Voor de zaalaankleding kunt u steeds gebruik maken van het materiaal uit de nog nader te noemen fraaie fotomappen.

Voor kleine gemeenschappen verdient het wellicht aanbeveling voor deze aangelegenheid samen te werken met andere organisaties. Daartoe kunt u zowel zelf het initiatief nemen als u aansluiten bij de initiatieven van anderen.

Beschikbaar materiaal:

Bij de Nederlandse Inlichtingendienst voor de Verenigde Naties, Koninginnegracht 140 te Den Haag, tel. 602309, kunt u een aardig vouwblad verkrijgen met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, prijs *f* 0,10.

Bij het Unesco Centrum Nederland, Oranje Nassaulaan 5 te Amsterdam, tel. 730100 is verkrijgbaar:
Unesco Courier van januari 1968, prijs *f* 1,— (Engels).
Fotomappen met 12 foto's op formaat 30 x 30 cm getiteld: "15 Years Unesco and Human Rights", prijs *f* 3,50 en "From Ideals to Law", prijs *f* 4,— (Engels).
Lijst van Unesco filmstrips (gratis).
Catalogus van Unesco films (gratis).
Stencil voor een voordracht „Dode letters of levend recht" (gratis).
Stencil „De mens en zijn rechten" door mr. F. H. Tunnissen (gratis).

Tenslotte noemen wij nog de boekjes:
Dr. W. A. 't Hart, „De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens", uitg. Ned. Uitgeversmaatschappij te Leiden, 63 blz., *f* 2,25.
I. C. Brown, „Mensen zoals wij", Prismaboek no 1202.

Wij hopen, dat u met bovenstaande suggesties in gedachten reeds een goede viering van het 20-jarig bestaan van de Rechten van de Mens voor ogen ziet. Overigens is de kans groot, dat u zelf nog andere goede ideeën hebt. Wilt u zo vriendelijk zijn uw aanvullende ideeën even bekend te maken aan ondergetekende opdat wij er ook de andere gemeenschappen mee van dienst kunnen zijn?

J. de Leede.

FILMSTRIPS OVER DE RECHTEN VAN DE MENS

Enkele aardige filmstrips, die geschikt zijn om te worden gebruikt op een bijeenkomst over de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zijn de volgende:
Deze filmstrips zijn uitgevoerd in zwart-wit op half kleinbeeld formaat.

1. *Freedom of thought*

   Nadat de stichters van de verschillende godsdiensten zijn getoond en het voortijdige levenseinde van Socrates en Christus door de verwerping van hun opvattingen in herinnering gebracht, volgen drie hoofdstukjes: Vrijheid van godsdienst, Vrijheid van meningsuiting en Vrijheid van pers, radio, t.v. en film.
   30 beelden. (bestelno. 463)

2. *Milestones*

   Een voetafdruk van 20.000 jaar terug, de werktuigen uit het stenen tijdperk, een rotswandtekening van een bison, het ontstaan van de landbouw, dan de schrifttekens, de wettencode van koning Hammoerabi, morele wetten van Egyptenaren, van Moses, van Boeddha, de Chinezen en de Grieken, het recht van de Romeinen, de genade van het christendom, slavernij in de Middeleeuwen, de Magna Charta met zijn bescherming van burgerlijke vrijheden, de Franse revolutie, de slavenbevrijder president Lincoln, het onderwijs voor allen, de opvoeding tot verantwoordelijk burger, het zijn allen mijlpalen op de weg van de mens naar vrijheid, naar het universele besef van algemene mensenrechten.
   30 beelden. (bestelno. 460)

3. *Right to education*

   Deze strip geeft aan de hand van een tentoonstelling over de Rechten van de Mens een beeld van het onderwijs in de oudheid, de Middeleeuwen en de moderne tijd. In het oude Griekenland was het doen geven van enig onderwijs burgerplicht. De onderwerpen waren vooral religie, moraal en filosofie. Uit de Middeleeuwen stammen de oudste universiteiten in Bologna, Caïro en Eton.
   Na de Middeleeuwen vragen critici onderwijsherziening. Vines, Montaigne en Comenius eisen meer praktische gerichtheid. John Locke ziet de noodzaak van karaktervorming door het onderwijs. Rousseau en Pestalozzi bepleiten nieuwe onderwijsmethoden.
   In de huidige tijd worden in de ontwikkelingslanden nieuwe methoden gebruikt als de filmstrip en de radio. In de ontwikkelingslanden is ook onderwijs aan volwassenen belangrijk, dikwijls in de open lucht. Grote campagnes trachten het analfabetisme te verminderen.
   30 beelden. (bestelno. 464)

Deze filmstrips kunnen worden geleend bij het Unesco Centrum Nederland, Oranje Nassaulaan 5 te Amsterdam en kunnen worden gekocht bij de Stichting Centraal Projectie en Lichtbeelden Instituut, Weesper-

zijde 112 te Amsterdam tegen de prijs van ƒ 5,— per stuk. De tekstboekjes zijn in de Engelse taal gesteld.

Voor de projectie is een projector nodig met een filmstrookgeleider en een afschermraampje om het gebruikelijke kleinbeeldformaat terug te brengen tot de helft.

HET HOOFDBESTUUR AAN HET WERK

In de congresmap, welke vorig jaar aan de gemeenschappen is toegezonden, bevindt zich een uiteenzetting van de wijze van werken van het toen nog te benoemen hoofdbestuur. Deze uiteenzetting werd gegeven, omdat de steeds groter wordende hoeveelheid werk een intensievere aanpak vroeg.

Ik neem aan, dat dit stuk geen ereplaats heeft gekregen, zodat er alle aanleiding voor is er in Kader nog eens op terug te komen.

Inmiddels funktioneert de nieuwe werkwijze bijna een jaar en is er dus gelegenheid geweest praktijkervaringen op te doen.

Dan begin ik met te constateren, dat de opzet — het gehele hoofdbestuur in de dagelijkse gang van zaken te betrekken — volledig geslaagd is. Het niet aanwezig zijn op de wekelijkse bestuursvergaderingen behoort tot de uitzonderingen en is altijd gemotiveerd. Het gevolg van deze „trouw" is dat nimmer zaken worden afgedaan, zonder dat het daarin speciaal geïnteresseerde lid er bij betrokken is geweest. Trouwens, in principe wordt er geen besluit genomen zonder de voorkennis van alle hoofdbestuurleden.

Het hoofdbestuur heeft zich in drie afdelingen gesplitst:

a. algemene zaken
b. organisatie en financiën
c. publiciteit en jeugd- en jongerenwerk.

De drie ondervoorzitters, resp. Roethof, Rood en Spigt zijn ieder voorzitter van een afdeling, de andere leden zijn naar belangstelling en funktie verdeeld.

Elke week wordt ongeveer een uur in afdelingen vergaderd; de agenda is hierop afgestemd. De besluiten worden vastgelegd en enkele dagen later aan alle hoofdbestuursleden rondgezonden, waardoor ieder in de gelegenheid is er in de volgende vergadering over te praten. Daarna zijn zij van kracht.

Na dit uur komen de leden in pleno bij elkaar en worden zaken van meer algemeen beleid behandeld. Het zal duidelijk zijn, dat hierbij veel tijd besteed wordt aan de voorbereiding van de beleidsnota.

De agendering is een probleem op zich zelf. Er dient voor gezorgd te worden, dat alle afdelingen wat te doen hebben. Hiertoe komt eens per maand het presidium (algemeen voorzitter, drie ondervoorzitters en directeur) een avond bijeen, terwijl elke week ditzelfde gezelschap vóór de aanvang van de vergaderingen besluitenlijsten en agenda kort bespreken.

Op de maandelijkse presidiumvergadering wordt een planning gemaakt van de volgorde waarin de verschillende zaken aan de orde komen.

De agendering en de zorg voor het op tijd gereedkomen van de benodigde nota's of andere stukken, behoort tot de taak van de directeur. Naast de agenda ontvangen de hoofdbestuursleden een lijst met mededelingen en ingekomen stukken, veelal bestaande uit notulen en verslagen van commissies.

Aangezien er nogal wat commissies bezig zijn met allerlei onderdelen van het verbondswerk, moet men heel wat doorworstelen om op de hoogte te blijven van wat zich zo al afspeelt. In beginsel is deze mogelijkheid er dus. Van de directeur wordt verwacht dat hij de aandacht vestigt op die zaken welke bespreking in een afdeling of het gehele hoofdbestuur vragen.

In artikel 8 van het huishoudelijk reglement is bepaald dat door het hoofdbestuur benoemde funktionarissen de hoofdbestuursvergaderingen desgevraagd kunnen bijwonen. Hiervoor zijn aangewezen Van den Ban (administrateur), Polet, tijdelijk vervangen door De Leede (organisatie), Pols (geestelijke verzorging) en de directeur. Zij hebben een adviserende stem.

Tezamen vormen zij de z.g. staf, welke onder voorzitterschap van de directeur één keer per 14 dagen bijeenkomt. In deze stafvergaderingen worden een aantal voorstellen voor de hoofdbestuursvergadering voorbereid, ter afdoening naar de staf verwezen zaken behandeld en van gedachte gewisseld over één der stafleden rakende taken. Het treedt ook op als adviesorgaan van de directeur.

Tot nog toe heb ik bijna uitsluitend over de hoofdbestuursvergaderingen gesproken.

Met het bijwonen daarvan, hoe frequent ook, is de taak van een hoofdbestuurslid niet af.

Artikel 7 van het Huishoudelijk Reglement regelt in het 2e en 3e lid het benoemen van commissies en bepaalt, dat als regel tenminste één hoofdbestuurslid in een door het hoofdbestuur venoemde commissie zal zitting hebben. Daarnaast bestaan nog z.g. Socrates-commissies. In vrijwel alle hebben hoofdbestuursleden zitting, bovendien worden een aantal vertegenwoordigingen in organen buiten het Verbond waargenomen.

Tenslotte zijn daar nog de spreekbeurten in gemeenschappen, de radio- en t.v.-speeches, de voordrachten op velerlei plaatsen, het journalistieke werk en de nota's.

Indien u zo langzamerhand het gevoel hebt gekregen dat het hoofdbestuurslid zijn een bijna onmogelijke taak is, dan ben ik ondanks mijn sobere weergave geslaagd in het tonen van de werkelijke gang van zaken. Het is een omvangrijke bezigheid die naast de vaste tijden op alle momenten van de dag aandacht kan vragen. Alleen zij, die over veel speelruimte beschikken en alle gaatjes van vrije tijd willen vullen kunnen de funktie van hoofdbestuurslid vervullen.

J. Pasman.

WERKBESPREKINGEN MET VOORZITTERS

In de herfst van 1967 zijn er in vrijwel alle gewesten werkbesprekingen gehouden met de voorzitters van gemeenschappen en gewesten, waarbij vele facetten van het werk van de voorzitters, de besturen en de gemeenschappen zijn besproken. Uit deze besprekingen maken wij hieronder een aantal notities, waarbij wij overigens opmerken, dat er in de loop van dit jaar een geheel nieuw blad zal verschijnen in de bekende dokumentatiemap over de taak van de voorzitter en er bovendien nog uitvoerig gelegenheid zal zijn van gedachten te wisselen over het werk van de gemeenschappen naar aanleiding van de deel-beleidsnota over het werk van de gemeenschappen en gewesten. In dit artikel dus een aantal gevarieerde opmerkingen over het werk van voorzitters en besturen.

1. In de meeste bijeenkomsten hebben wij gevraagd hoeveel dienstjaren de betrokkenen reeds hadden. Daar kwamen de volgende cijfers uit: 19 voorzitters waren 1 jaar of korter in functie, 17 voorzitters 2 tot 4 jaar, 9 voorzitters 5 tot 10 jaar en 6 'sterken' reeds 10 jaar of langer. Uit deze cijfers blijkt, dat veel voorzitters hun functie nog kort of betrekkelijk kort vervullen. Sommigen bekleedden daarvoor andere bestuursfuncties, maar dat geldt lang niet voor allen.

Naar aanleiding van deze vraag kwam herhaaldelijk de vraag uit de groepen naar voren: „Hoe lang moet een voorzitter eigenlijk in functie blijven?" Het formele antwoord daarop is bekend, namelijk zolang de jaarvergadering geen ander kiest, maar in de praktijk is wel bekend, dat de candidaat-voorzitters vrijwel nergens elkaar staan te verdringen. De vraag is natuurlijk niet exact te beantwoorden, het hang mede af van persoonlijke omstandigheden, maar met deze restricties menen wij te mogen adviseren: in het algemeen minstens drie en ten hoogste tien jaar. Het kost ongeveer een jaar om helemaal ingewerkt te zijn en wil daar dan nog een redelijke productiviteit en ontplooiing op volgen, dan moet o.i. een ambtsperiode van drie jaar wel als minimum worden beschouwd. Anderzijds is het voorzitterschap een zware taak, waarvan ook een keer een einde in het zicht moet zijn. Denk er in ieder geval aan tijdig een goede opvolger in te werken.

2. Sommigen bleken ook een beetje te zitten met de vraag: Hoe kom je aan nieuwe ideeën? In de eerste plaats is het produceren van, al of niet nieuwe, ideeën niet de taak van één man, maar van alle bestuursleden. Verder zijn er meerdere bronnen voor het vinden van nieuwe ideeën: niet alleen persoonlijke creativiteit, maar in belangrijke mate tevens: voortdurend lezen, luisteren en goed om je heen kijken. Voor het lezen wijzen wij vooral op Kader en In en Om, waarin de meeste nieuwe ideeën, waarmee ergens in het Verbond wordt geëxperimenteerd, worden gesignaleerd.

Een laatste wenk onder dit punt: draag steeds een speciaal notitieboekje voor voorzitters bij u, waarin u alles wat u tegenkomt, ook de gedachten, die op het eerste gezicht onbruikbaar lijken, gauw even opschrijft.

3. Uit hoeveel personen moet een bestuur bestaan? Bij voorkeur uit zeven tot negen personen, te weten: een voorzitter, secretaris en penningmeester, van ieder van deze drie functies tevens een tweede en vervolgens enkele bestuursleden voor speciale, belangrijke taken: b.v. het informantenwerk, publiciteit, jongerenwerk en hoofdcontactpersoon. Het is van veel belang voor verschillende deeltaken speciale bestuurscommissies van drie tot vijf personen in te stellen, waarbij ook niet-bestuursleden dienen te worden ingeschakeld. Opdat niet het gehele bestuur vrijwel alle tijd nodig heeft voor het bespreken van de vele details van praktische uitvoering, die nu eenmaal aan de vele werkzaamheden zijn verbonden en ieder op zich ook niet mogen worden verwaarloosd. Het bestuur moet er naar streven zich zoveel mogelijk te beperken tot de hoofdlijnen van het beleid, tot het bespreken van belangrijke vraagstukken en de principiële doordenking van het humanisme. Dan wordt het bestuurswerk ook interessanter èn voortdurend van binnenuit gevoed!

4. De voorzitter is in de eerste plaats de aanvoerder van het bestuursteam. Hij stimuleert; ziet toe, dat alle werkzaamheden regelmatig voortgang vinden; zorgt voor een redelijke verdeling van het werk over alle bestuursleden en medewerkers; let op, dat niemand overbelast raakt. Om zijn taak goed te kunnen vervullen is het in de eerste plaats nodig, dat de voorzitter zorgt, dat hij zijn taken goed kent. Dat betekent in hoofdzaak: lezen, lezen van alle bestuursstukken, Kader, documentatiemateriaal, brochures, enz. Af en toe ook: nadere informaties inwinnen. Een nuttig hulpmiddel daarbij is ook het maken van een organisatieschema van de gemeenschap: wat gebeurt er allemaal in welk gebied en wie voeren de verschillende werkzaamheden uit.

5. Bij het leiden van de bestuursvergaderignen moet zeker gezorgd worden voor een goede sfeer. Daar pleegt het in het Verbond gewoonlijk niet aan te ontbreken. Maar op grond van onze ervaringen menen wij te mogen zeggen, dat in een aantal besturen de leiding wel wat zakelijker mag zijn. Dat kun je bereiken door een aantal detailproblemen van praktische uitvoering te verwijzen naar de in punt 3 reeds genoemde kleine uitvoeringscommissies. Ook door niet te lang blijven doorpraten over kleinigheden, aan te sturen op redelijk snelle besluitvorming èn er voor te zorgen, dat de voorzitter van te voren alle ingekomen stukken en mededelingen goed heeft gelezen en overdacht. Een voorzitter kan namelijk geen leiding geven aan een gesprek over een stuk, waarvan hij ter vergadering ook pas voor het eerst hoort. Het hoofdbestuur heeft ertoe willen bijdragen, dat de voorzitters zich sneller kunnen informeren door sedert een half jaar alle stukken van of vanwege het hoofdbestuur, die in de besturen dienen te worden besproken, niet alleen toe te zenden aan de secretarissen maar ook rechtstreeks aan de voorzitters.

6. Hoe vaak worden bestuursvergaderingen gehouden? In de meeste gemeenschappen eenmaal per maand en dat lijkt ons, om het vele werk behoorlijk te kunnen bespreken, ook wel nodig.

7. Een speciale taak van de voorzitter is om nieuwe bestuursleden

goed in te werken. Zorg, dat nieuwe bestuursleden een wel-overwogen pakket dokumentatiemateriaal ontvangen over de eigen gemeenschap en het H.V. in zijn geheel en neem na twee maanden eens de tijd voor een persoonlijk gesprek om de nieuweling nog wat bij te praten.

8. Heel belangrijk is tenslotte, dat de voorzitter voortdurend let op alle mensen, die hij ontmoet. Humanisten binnen het Verbond èn de vele humanisten buiten het Verbond. „Zou deze man of vrouw ergens aan kunnen meedoen?" Indien niet, even goede vrienden, maar indien wel, wat, waar, hoe, wanneer? Wij komen alleen verder als wij steeds maar zoeken naar mensen, die aan hun eigen bestaan zin willen geven door voor een ander iets te betekenen.

J. de Leede.

GEMEENSCHAPSCENTRA

Inleiding

Op het 16e congres van het Humanistisch Verbond, dat op 10 en 11 april 1965 te Utrecht gehouden werd, werd met algemene stemmen een door de gemeenschap Hilversum ingediend voorstel aangenomen, dat luidde:

Het Congres, enz.
spreekt de wenselijkheid uit, dat zoveel mogelijk gemeenschappen van het Humanistisch Verbond plaatselijk de beschikking hebben over een eigen centrum en draagt het hoofdbestuur op een commissie te vormen met de taak de mogelijkheid te onderzoeken om op korte termijn tot het stichten van dergelijke centra voor humanistisch werk te komen.

In zijn vergadering van 26 juni 1965 besloot het hoofdbestuur:

Zoals in het pre-advies bij het voorstel-Hilversum gesteld, is het hoofdbestuur bereid een nota te doen samenstellen— mede ten behoeve van de gemeenschappen — waarin de mogelijkheden en moeilijkheden terzake van eigen gebouwen worden uiteengezet. Ter afdoening hiervan wordt een commissie aangewezen, bestaande uit F. van den Berkhof, B. J. Max, J. Pasman en Th. W. Polet, die de nota samenstelt en hierbij o.a. de voorstellers in staat stelt hun ideeën nader toe te lichten. De nota zal t.z.t. gepubliceerd worden in „Kader".

De opdracht aan de genoemde commissie luidde als volgt:

Het samenstellen van een nota, mede ten behoeve van de plaatselijke gemeenschappen, waarin de mogelijkheden en moeilijkheden ten aanzien van stichting en exploitatie van gemeenschapscentra ten behoeve van plaatselijke gemeenschappen van het Humanistisch Verbond worden uiteengezet.

De commissie is in december 1965 met haar werkzaamheden begonnen, waarbij B. J. Max als voorzitter en Th. W. Polet als secretaris zijn opgetreden; zij vergaderde op 21 december 1965, 31 januari, 2 maart, 24 mei en 10 oktober 1966, en op 10 januari 1967.

Op één van haar vergaderingen werden vertegenwoordigers van de gemeenschap Hilversum in de gelegenheid gesteld de bedoeling van hun congresvoorstel nader toe te lichten en van hun inzichten terzake blijk te geven. Op andere bijeenkomsten van de commissie vond overleg plaats met vertegenwoordigers van de federatie 's-Gravenhage en de gemeenschap Rotterdam in verband met plaatselijke plannen tot stichting van een gemeenschapscentrum.

Met het uitbrengen van dit rapport heeft de commissie aan haar opdracht voldaan. De commissie meent het hoofdbestuur te moeten adviseren de commissie niet te ontbinden doch in haar huidige of gewijzigde samenstelling te handhaven, met als opdracht zowel gemeenschappen (en federaties) als het hoofdbestuur te adviseren terzake van plannen tot stichting van een gemeenschapscentrum.

I. PLAATSELIJKE GEMEENSCHAPSCENTRA

Er is geen twijfel aan, dat een plaatselijk gemeenschapscentrum voor een gemeenschap van groot belang kan zijn. Maar als de exploitatie ervan te grote bedragen vergt en/of te veel tijd en energie van het bestuur, wordt het een blok aan het been. Daarom is het noodzakelijk dat het bestuur van een gemeenschap, dat over het stichten van een centrum denkt, zorgvuldig nagaat of de omstandigheden wel gunstig zijn en of de gemeenschap de last van de exploitatie wel kan dragen.

Bedacht dient ook te worden, dat het werk van het Humanistisch Verbond nog volop in het stadium van ontwikkeling is. De eisen waaraan een centrum moet voldoen hangen nauw samen met de toekomstige ontwikkeling. Zo is er b.v. een neiging, om de traditionele zondagmorgenbijeenkomst te vervangen door bijeenkomsten van kleinere omvang. Voor wat de geestelijke verzorging betreft dient ermee gerekend te worden dat op de duur de grotere gemeenschappen één (of meerdere in zeer grote gemeenschappen en federaties) eigen plaatselijk geestelijk raadsman in gedeeltelijke of volledige dienst zullen hebben. Kleinere gemeenschappen zullen wellicht over de diensten van een regionale raadsman kunnen beschikken. Voor deze raadslieden zal bureauruimte aanwezig moeten zijn. Voorts mag verwacht worden dat in alle grote plaatsen een bureau voor levens- en gezinsmoeilijkheden zal worden opgericht.

Ook het werk in de andere sectoren zal wellicht eisen gaan stellen, waarbij te denken valt aan het humanistisch vormingsonderwijs en nu al aan de wensen van het jeugd- en jongerenwerk. Bureauruimte voor een plaatselijk administratief functionaris kan in de nabije of verre toekomst eveneens nodig zijn.

Voorshands lijkt het dan ook nuttig om bij het denken aan een ge-

meenschapscentrum voor een bepaalde gemeenschap er van uit te gaan, dat voor verschillende doeleinden in de toekomst ruimte nodig zal zijn. Deze ruimte kan natuurlijk, zolang ze niet nodig is voor eigen activiteiten, verhuurd worden.

Beheer

Voor de grote en middelgrote gemeenschappen zal het centrum beheerd kunnen worden door een al dan niet inwonend echtpaar. In dat geval zal de overschietende ruimte het best als vergaderzaaltjes verhuurd kunnen worden. In kleinere gemeenschappen kan dit bezwaren opleveren, omdat men niet over voldoende hulp beschikt, die de vereiste bediening kan verzorgen. Hier is te denken aan verhuur als kantoorruimte (zonder bediening).

Het is natuurlijk wenselijk dat in het centrum, klein of groot, de mogelijkheid van het zetten van thee of koffie bestaat. Heeft men geen personen die voor het dagelijks beheer zorgen, dan zullen er mensen gevonden moeten worden die dit als vrijwilligers willen doen of tegen een kleine vergoeding. Dit geldt eveneens voor het schoonhouden.

Gewenste ruimte

Afhankelijk van de grootte of de in de toekomst te verwachten grootte van de plaatselijke gemeenschap zou men zeer globaal tot een opstelling kunnen komen van de gewenste ruimte en de verdeling hiervan in een gemeenschapscentrum. In de praktijk moet men echter rekening houden met de mogelijkheden die er zijn om een geschikt pand te vinden of als men zou kunnen bouwen, de aanwezige bouwgrond. Daarbij dienen ook de mogelijkheden te worden nagegaan van de verhuur van kantoorruimte en/of vergaderzaaltjes, de ligging, de bereikbaarheid enz.

Voor een stedelijke federatie zijn er nog andere problemen. Van een grote zaal, die alle leden van de federatie kan bevatten zal weinig gebruik worden gemaakt en het bezit van een centrum door de federatie zou belemmerend kunnen zijn voor het hebben van een dergelijk centrum door de deel-gemeenschappen zelf. Het lijkt dan ook weinig zin te hebben over te gaan tot stichting van een federatiecentrum. Natuurlijk kan een federatie behoefte hebben aan ruimten voor het bestuur, voor een geestelijk raadsman en/of een bureau voor levens- en gezinsmoeilijkheden van federatieve aard. Het lijkt de beste vorm, dat een federatie samen met een deel-gemeenschap een centrum sticht, waarin voor de federatie enkele kantoorruimten gereserveerd worden naast die welke de gemeenschap nodig heeft. (Als voorbeeld diene de samenwerking tussen gemeenschap Utrecht en het centrale apparaat plus hoofdbestuur in het Erasmushuis).

II. VOORBEELDEN VAN BENODIGDE RUIMTEN

Hieronder volgen een drietal voorbeelden resp. voor gemeenschappen van 400, 200 en 100 leden. Men moet deze cijfers nemen voor wat ze zijn, nl. voorbeelden en *geen* voorschriften. Er laten zich legio andere situaties denken.

A) *Gemeenschapscentrum voor een gemeenschap met circa 400 leden:*

zaal voor 100 à 200 personen		150 m²
2 zaaltjes voor 20 à 25 personen	2 x 40 m² =	80 m²
2 ruimten voor jongerengroepen	2 x 40 m² =	80 m²
2 kamers voor geestelijk raadsman en bureau voor levens-/gezinsmoeilijkheden, met wachtkamer en secretaressekamer:	resp. 30 + 30 + 15 + 15 m² =	90 m²
ruime hal bij grote zaal		80 m²
garderobe		20 m²
keuken en buffet		10 m²
toiletten		10 m²
gangen, berging enz.		60 m²
totaal		580 m²

Bruto inhoud te rekenen op circa 2000 m³.

B) *Gemeenschapscentrum voor een gemeenschap met circa 200 leden:*

zaal voor 50 à 80 personen		90 m²
1 zaaltje voor 20 à 25 personen		40 m²
1 ruimte voor jongerengroep		40 m²
2 kamers voor raadsman (plaatselijk of regionaal) voor bureau voor levens-/gezinsmoeilijkheden met wachtkamer:	resp. 30 + 30 + 15 m² =	75 m²
hal		40 m²
garderobe		10 m²
keuken, toiletten		15 m²
gangen, berging enz.		40 m²
totaal		350 m²

Bruto inhoud te rekenen op circa 1100 m³.

C) *Gemeenschapscentrum voor een gemeenschap met circa 100 leden:*

zaal voor 30 à 50 personen		60 m²
1 zaaltje voor 20 à 25 personen		40 m²
1 ruimte voor jongerengroep		40 m²
1 kamer voor raadsman (plaatselijk of regionaal) met wachtkamer:	30 + 15 m² =	45 m²
hal, garderobe, keuken, toiletten, gangen, berging e.d.		65 m²
totaal		250 m²

Bruto inhoud te rekenen op circa 750 m³.

Hiernaast ware te denken — mede in verband met de algemene tendens om het aantal grote zondagochtend-bezinningsbijeenkomsten te beperken ten gunste van bijeenkomsten in kleinere groepen — aan een opzet (D) zonder „grote zaal", die b.v. op circa 150 m² in totaal zou komen, omvattende 2 zaaltjes à 40 m², kantoor met wachtruimte (30 m²), garderobe, gangen, keuken en toiletten e.d. (40 m²).
De inhoud zou dan circa 450 m³ worden.

III. WAT KOST EEN GEMEENSCHAPSCENTRUM?

Voor gemeenschapscentra als in het vorige hoofdstuk omschreven, kunnen de stichtingskosten bij normale nieuwbouw (inclusief grond en inventaris) globaal gesteld worden op *f* 500,— à *f* 600,— per m². Doordat grote verschillen kunnen optreden door plaatselijke of andere bijzondere omstandigheden is het noodzakelijk elk geval op zich te bezien. Bij aankoop (en verbouwing) van een bestaand pand moet men in principe op ongeveer gelijke stichtingskosten rekenen als voor nieuwbouw.

Uit door de commissie opgestelde exploitatiebegrotingen voor enkele gevallen blijkt dat indien op een normale rente over de stichtingskosten gerekend moet worden en voorts op de noodzakelijke bedragen voor afschrijving van gebouw en inventaris, verzekering en belastingen, onderhoud, beheerskosten, schoonhouden, verwarming, verlichting, water, diversen en onvoorzien, zelfs bij uiterst gunstige omstandigheden ten aanzien van de bezetting van de ruimten voor eigen gebruik en/of gebruik door anderen vrijwel zeker geen sluitende exploitatiebegroting kan worden verkregen. Gunstiger wordt het indien een deel van (of het gehele) benodigde kapitaal zou kunnen worden verkregen uit schenkingen of langlopende renteloze of laag-rentende voorschotten en/of indien een belangrijk deel van de stichtingskosten gedekt kan worden door subsidies, b.v. van het Rijk ingevolge de Wet Premie Kerkenbouw (zie bijlage 1), van provincie en/of gemeente ingevolge een eventuele regeling terzake van subsidiëring van zogenaamde ruimtegevende gebouwen of van verenigingsgebouwen. Ook dan echter is het allerminst zeker dat een rendabele exploitatie mogelijk is en alleen een zo zorgvuldig mogelijk opgestelde exploitatiebegroting kan terzake uitsluitsel geven. Daarbij dient men ook na te gaan of bepaalde gunstige omstandigheden als b.v. een algemeen zalentekort ter plaatse van blijvende aard zijn.

Niet voldoende nadruk kan er op gelegd worden dat een gemeenschapscentrum „self-supporting" dient te zijn, d.w.z. er dienen geen exploitatielasten (behoudens de „huur" voor eigen gebruik) blijvend op de gemeenschap te drukken. Dit is een absoluut noodzakelijke eis, omdat indien jaarlijkse tekorten op de exploitatie telkenmale door giften of uit de normale middelen van de gemeenschap gedekt zouden moeten worden, andere gemeenschapsaktiviteiten hieronder zouden lijden en/of de werving van middelen voor b.v. het Steunfonds Praktisch Humanisme bemoeilijkt zou worden.

IV. ONDERZOEK NAAR DE MOGELIJKHEDEN VAN VERWEZENLIJKING

Zoals in het vorige hoofdstuk al is aanbevolen, is het een dringende eis heel nauwkeurig te werk te gaan bij het onderzoeken van de mogelijkheden. Daarmee is men er niet met vage plannen, maar moeten er concrete gegevens op tafel komen. Dat is niet alleen nodig om verantwoord te werk te gaan, maar ook om de leden en de mogelijke geldgevers duidelijk voor ogen te stellen waarom het gaat.

Het onderzoek naar de mogelijkheden kan als volgt geschieden:

1. informeren bij verwante organisaties als Humanitas, Bureau voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden, enz., of men zijn bureaus wil huisvesten in een gemeenschapscentrum van het Humanistisch Verbond;
2. nagaan wat de mogelijkheden zijn van verhuur van zaalruimte. Daartoe dient de capaciteit ter plaatse vastgesteld te worden en kunnen ook eisen ten aanzien van de ligging naar voren komen. (In de steden bestaat een tendens van verplaatsing van het centrum naar wijken.)

Als men deze gegevens verkregen heeft:

3. het opstellen van een beschrijving van een tehuis, dat voldoet aan de eigen en anderer behoeften.

Met deze behoefte-raming wordt:

4. a) contact opgenomen met een makelaar om na te gaan of een geschikt gebouw te koop is. Het aangeboden gebouw dient getaxeerd te worden. Als verbouwing noodzakelijk is wordt contact opgenomen met een aannemer met het verzoek een globale schatting te maken van de kosten van verbouwing en opknapping;
   b) als geen geschikt gebouw te koop is, dan wel om andere redenen de gedachte naar nieuwbouw uitgaat, neemt men vrijblijvend contact op met het gemeentebestuur en een architect, teneinde na te gaan welke mogelijkheden er voor de bouw van een gemeenschapshuis aanwezig zijn en hoeveel globaal de kosten van grond en gebouw zullen bedragen.

Als de gegevens, voortvloeiende uit 1 t/m 4 verzameld zijn, wordt:

5. contact opgenomen met leden, die financieel deskundig zijn;
6. gezamenlijk een begroting voor de investering en van de exploitatie opgesteld;
7. onderzocht welke mogelijkheden er zijn t.a.v. het verkrijgen van subsidies (rijk, provincie, gemeente), zowel ten behoeve van de financiering als van de exploitatie;
8. contact opgenomen met enkele gefortuneerde leden en sympathisanten terzake van mogelijke hulp bij de financiering;
9. contact opgenomen met de commissie gemeenschapscentra van het Verbond ter bespreking van de plannen;
10. indien de plannen vatbaar voor verwezenlijking lijken te zijn, wordt hiervan mededeling aan de leden gedaan en wordt getracht toezeggingen voor (renteloze) leningen of giften te verkrijgen;
11. nadat de uitslag van de onder 10 genoemde aktie bekend is, wordt opnieuw een investeringsbegroting opgesteld en met de onder 9 genoemde commissie bekeken.

Wil men tot een eigen gemeenschapscentrum komen, dan dient grote werkelijkheidszin gekoppeld te worden aan een laaiend enthousiasme en is een groot doorzettingsvermogen vereist. Blijkt al het werk, dat verricht dient te worden tot een negatief resultaat te leiden, dan weet men tenminste dat een eigen tehuis voorshands onmogelijk is en dat vage

wensdromen geen zin hebben. Voorkomen dient te worden dat tengevolge van te optimistische berekeningen een gemeenschap lange jaren onder niet voorziene lasten gebukt gaat, waarbij het bezit van een centrum niet een stimulans, maar een rem voor het leven van de gemeenschap is.

Wordt een positief resultaat bereikt: des te beter!

Bijlage 1.

UIT DE WET PREMIE KERKENBOUW

Hoofdstuk II

Artikel 13.

1. Rechtspersoonlijkheid bezittende genootschappen op geestelijke grondslag, andere dan kerkgenootschappen, hebben, met inachtneming van het bepaalde in het volgende lid, aanspraak op een premie uit 's Rijks Kas ten bedrage van dertig ten honderd van de wettelijke stichtingskosten, of, zo de stichtingskosten lager zijn dan de wettelijke, dertig ten honderd van de stichtingskosten terzake van de stichting van gebouwen welke bestemd zijn tot het houden van openbare bijeenkomsten voor het gezamenlijk beleven van en zich bezinnen op de aan die genootschappen ten grondslag liggende levensovertuiging.
2. Op het verstrekken van een premie, als bedoeld in het vorige lid, zijn de bij en krachtens deze wet gestelde regelen voor het verstrekken van een premie ter zake van de stichting van kerkgebouwen zo veel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16.

1. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip (17-2-1964), met uitzondering van de artikelen 10 en 14, die in werking treden met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad, waarin deze wet wordt geplaatst.
2. Zij vervalt op 1 maart 1971, behalve ten aanzien van de gebouwen, waarvan de gunning aan de aannemer voor het vervallen van deze wet heeft plaats gehad.
3. Zij kan worden aangehaald als „Wet Premie Kerkenbouw".

ENIGE ALGEMENE ERVARINGEN MET VERENIGINGSWERK

In 1966 heeft het Sociologisch Instituut van de universiteit te Utrecht een rapport gepubliceerd over een onderzoek naar het verenigingsleven in Utrecht. Dit rapport bevat een aantal gegevens en conclusies, die ook voor ons interessant zijn. In onze besturen wordt menigmaal de vraag gesteld: „wat zijn de ervaringen in andere gemeenschappen en bij andere verenigingen?" Vanuit deze vraagstelling pogen wij zoveel mogelijk gegevens te verzamelen, die vervolgens in Kader worden doorgegeven aan onze bestuursleden. Bovengenoemd rapport biedt ons de gelegenheid enige vergelijkingen te maken tussen de ervaringen van anderen en die van ons.

Het materiaal voor dit onderzoek is verzameld in 1963 en het bestaat uit twee verschillende delen:

a. een schriftelijke enquête gericht op alle verenigingen in geheel Utrecht.

b. een persoonlijke enquête onder de bevolking van een nieuwe woonwijk, het Kanaleneiland (door middel van een zgn. representatieve steekproef).

In zo'n stad vind je een zeer grote verscheidenheid van verenigingen. Om daar enige ordening in te brengen heeft men de volgende rubricering van soorten verenigingen opgesteld: er zijn verenigingen op het gebied van sport, hobby, beroep en bedrijf, politiek, religie, cultuur, de buurt, wetenschap, sociaal, personeel, vrouwen, jeugd en studenten. In totaal had men de adressen verzameld van 1372 verenigingen, daarvan hebben er 780 het enquêteformulier ingevuld teruggezonden. Dat betekent dat er dus minstens 780 verschillende verenigingen en afdelingen van verenigingen actief zijn. Als we het aantal leden van een bestuur gemiddeld op 7 stellen zijn er in Utrecht minstens 780 x 7 = 5460 mensen lid van een bestuur.

„Hoe vaak worden verschillende soorten bijeenkomsten gehouden?" Het spreekt vanzelf, dat voor een zo grote verscheidenheid van verenigingen de behoefte om bestuursvergaderingen te houden nogal uiteen loopt. Toch komt 44 % van de besturen eenmaal per maand bijeen. 291 verenigingen organiseren ook lezingen/voordrachten en 224 verenigingen organiseren kringen/kernen (kennelijk kleine groepen). Hoe vaak komen die bijeen? Het volgende staatje geeft een beeld:

Frequentie bijeenkomsten in %

	Lezingen voordrachten	Kernen kringen
13 x per jaar of meer	6,5 %	43,8 %
10 — 12 x per jaar	8,9	15,2
6 — 9 x per jaar	16,5	12,5
4 — 5 x per jaar	25,8	11,2
2 — 3 x per jaar	26,8	12,9
1 x per jaar	15,5	4,4
	100,0 % = 291	100,0 % = 224

Hieruit zien we dus, dat het heel gebruikelijk is, dat kleine groepen veel meer bijeenkomsten houden dan grote groepen. „Hoeveel leden tellen de verenigingen?" Het valt op, dat veel verenigingen (of afdelingen van verenigingen) betrekkelijk klein zijn: 35 % telt 1—50 leden. Tellen we de verenigingen met 50—100 leden hierbij dan komen we tot 57 %. Aan de andere kant van de tabel blijkt dat 10 % van de verenigingen 250—500 leden heeft en bijna 10 % meer dan 500.

„Hoe groot is het percentage deelnemende leden aan de activiteiten van hun vereniging?"

Voor een drietal soorten verenigingen geven wij hieronder enige cijfers: Percentage deelnemende leden:

	soort vereniging: politiek	religie	wetenschap
huishoudelijke verg.	9,8 %	33,8 %	11,5 %
lezingen, voordrachten	9,3 %	16,3 %	19,0 %
kringen, kernen	8,6 %	23,1 %	9,0 %
uitvoeringen, feesten	40,0 %	47,3 %	— %
uitstapjes, excursies	8,3 %	22,5 %	16,6 %
overige activiteiten	— %	24,4 %	9,0 %

Wat bij ons bestuursleden nogal eens ergert of verontrust (of allebei) blijkt een algemeen verschijnsel te zijn: slechts een minderheid van de leden neemt deel aan de bijeenkomsten, uitvoeringen en feesten genieten een aanzienlijk grotere belangstelling.

Uit het hoofdstuk „Conclusies en suggesties" van bovengenoemd sociologisch rapport nemen wij vervolgens het volgende over:

de binnenstad

„Het eerste wat opvalt is de zeer positieve functie die de binnenstad nog altijd voor het verenigingsleven heeft. De helft van alle verenigingsactiviteiten heeft er plaats. De vraag is nu of deze situatie gedwongen of vrijwillig is. M.a.w. trekt men naar de binnenstad omdat er in de wijken gebrek aan accommodatie heerst of geeft men juist de voorkeur van de binnenstad omdat men zijn leden in alle wijken van de stad heeft en de binnenstad dus heel goed kan dienen als centraal punt voor bijeenkomsten.

Deze vraag is niet gemakkelijk te beantwoorden. Voor alle verenigingen zouden dan aantal en soort der bijeenkomsten moeten worden onderzocht en van alle leden de adressen. Ook zou een volledige inventarisaties moeten worden opgemaakt van alle bij verenigingen in gebruik zijnde gebouwen, zowel in de binnenstad als in de wijken, met de bezettingsgraad. Voor dit inventariserende onderzoek was geen personeel beschikbaar.

Op grond van de gegevens die wèl verkregen werden kunnen wij er toch iets over zeggen. Er zijn n.l. verschillende aanwijzingen, die er op duiden dat de veelvuldige keuze van de binnenstad als plaats van sasamenkomst, niet altijd geheel en al onvrijwillig is.

1. Behalve door verenigingen, die zich met bejaardenzorg bezig houden of met zeer jonge jeugd (tot 12 jaar), is door geen der verenigingen naar voren gebracht dat in de wijken meer voorzieningen moeten worden getroffen voor de bestaande verenigingen. Hoogstens heeft men voor bepaalde onderdelen van het werk *aanvullende* voorzieningen gevraagd.

2. In overeenstemming hiermee heeft men, indien het oordeel gevraagd werd over *nieuwe* voorzieningen, gepleit voor een *centraal* gelegen verenigingsgebouw om drie redenen:
   a. gemakkelijk bereikbaar van alle delen van de stad uit;
   b. de mogelijkheid van een werkelijk goede outillage;
   c. er zijn ruime vervoersmogelijkheden om er te komen (auto, bromfiets).

3. De tendens, op het Kanaleneiland gesignaleerd, om geen zelfstandig verenigingsleven per wijk op te bouwen, maar deel te blijven uitmaken van het Utrechtse verenigingsleven als zodanig.

4. Aan de genoemde drie factoren, die uit het onderzoek zelf naar voren kwamen, kan nog een vierde gegeven worden toegevoegd, dat onafhankelijk daarvan werd verkregen. Ongeveer tezelfder tijd dat het verenigingsonderzoek werd uitgevoerd, was de functie van de binnenstad van Utrecht het object van onderzoek van een andere afdeling binnen het Sociologisch Instituut (in samenwerking met andere onderzoekinstituten). Daarbij stond in het middelpunt de *beleving* van het stadscentrum met als uitgangspunt de *vrijheid* van de mens zich in de woonwijk of in de binnenstad „thuis te voelen" (of beide

elementen op bepaalde wijze te combineren). Uit het onderzoek is o.a. gebleken dat het centrum (de binnenstad) het meest vertrouwde stadsdeel is, direct gevolgd door de eigen wijk of buurt. Centrum en buitenwijk fungeren als pool en tegenpool. Beide polen vullen elkaar aan.

Hierin staat verder te lezen dat bezoek aan verenigingsbijeenkomsten vrij vaak genoemd werd als reden voor een bezoek aan de binnenstad. Het betrof dan niet alleen bijeenkomsten zoals feesten e.d., hetgeen te verwachten was, maar ook normale (wekelijkse en maandelijkse) bijeenkomsten. Van enige tegenzin om voor dit doel naar de binnenstad te gaan is ook bij dit onderzoek niet gebleken.

soort gebouwen

De verenigingsbijeenkomsten vinden relatief het meest plaats in gebouwen die daarvoor speciaal zijn gebouwd of uitsluitend zijn bestemd. Daarnaast zijn ook de kerkelijke wijkgebouwen en café's (restaurants) in trek. De huiskamer vervult een dominerende rol voor bestuursvergaderingen. Voor personeelsverenigingen worden vaak kantines ter beschikking gesteld. De grote gemeentelijke gebouwen vervullen alleen een functie bij feesten en uitvoeringen.

waardering van de gebouwen

Het belangrijkste gegeven, dat onder dit hoofd gevonden werd, is wel dat leden en bestuursleden unaniem van mening zijn dat verreweg de meeste lokaliteiten niet voldoen aan daaraan te stellen eisen van *doelmatigheid*. Ook andere bezwaren werden ondervonden bijv. met betrekking tot de sfeer (aankleding) en de consumptie-accommodatie, maar de doelmatigheid wordt bijna altijd het meest in negatief en het minst in positief verband genoemd. Hierbij komt nog dat ook de afmetingen (te klein) of de sfeer (voor verenigingen waarbij het gezelligheidselement sterk op de voorgrond staat) vaak tot doelmatigheidseisen zijn te herleiden. In het algemeen echter is met ondoelmatigheid bedoeld een gebrek aan technische outillage. De onmogelijkheid om bij een lezing dia's te projecteren, toneelaccomodatie deugt niet, gebrekkige akoestiek enz."

Bovenstaande conclusies gelden in het bijzonder voor de stad Utrecht. Voor zover wij deze zaak kunnen overzien lijkt ons de kans groot, dat in de meeste steden kleiner dan Utrecht zich een overeenkomstige situatie voordoet. Deze gedachte durven wij echter niet uitspreken voor de drie grote steden Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Die zijn zo langzamerhand zó groot geworden, dat voor veel verenigingsleven de binnenstad niet meer de functie kan vervullen, die in Utrecht nog wel mogelijk is. Naar het verenigingsleven in de hoofdstad is overigens een sociologisch onderzoek gaande, waarvan wij de uitkomsten met veel belangstelling tegemoet zien. Voor het werk van het H.V. mogen wij echter stellen, dat het onderzoek in Utrecht er op wijst, dat in de middelgrote steden het centrum van de stad de meest geschikte plaats is om bijeenkomsten te houden.

JdL.

BESCHOUWEND VERSLAG VAN EEN KADERCONFERENTIE OVER HET ONDERWERP: DE VERHOUDING TUSSEN GEESTELIJKE VERZORGING EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Inleiding

De federatie Amsterdam organiseerde op zaterdag 25/11 '67 een kaderconferentie over bovenstaand onderwerp. Bedoeld was te komen tot een vergelijking van geestelijke verzorging en maatschappelijk werk, om overeenkomsten en verschillen na te gaan. Daarom was aan de inleiders resp. P. A. Pols over geestelijke verzorging en J. Maasdam over maatschappelijk werk, gevraagd om de beide onderwerpen in te leiden en daarbij de volgende indeling aan te houden:
doelstelling - methoden van werken - positie van beroepskracht en vrijwilliger - positie van de cliënt - opleiding, vaardigheden en kwaliteiten van beroepskracht en vrijwilliger - organisatie van de hulpverlening en tenslotte: de verhouding tussen de beide 'werksoorten'.

De heer J. Maasdam, directeur van Humanitas Amsterdam, hield een 'technisch' betoog waarbij hij praktisch de bovenstaande indeling volgde. De heer P. A. Pols, centraal geestelijk raadsman voor de inrichtingen van justitie, volgde deze indeling ook maar liet zijn beschouwingen vooraf gaan door een boeiend betoog over het mensbeeld, waarvan de humanist bij de geestelijke verzorging uit gaat. Terwille van de bestudering van de verhouding en de vergelijking tussen beide werksoorten is de onderstaande beschouwing wat teruggebracht tot een eenvoudiger schema dan de inleiders misschien bedoelden. Daarmee wordt aan beide onderwerpen niet volledig recht gedaan. Misschien komen we daarop in een slotbeschouwing nog terug. Allereerst de beide onderwerpen gerangschikt naar hoofdpunten:

MAATSCHAPPELIJK WERK

Doelstelling en beginselen

Maasdam ging hierbij uit van de doelstelling van „HUMANITAS" en de erecode van de maatschappelijk werker.
De doelstelling van Humanitas is: het verrichten van maatschappelijk werk. Beginselen daarbij zijn o.a. de eerbiediging van de menselijke persoonlijkheid, zijn recht op zelfbestemming en zelfontplooiing.
Maatschapelijk werk bestaat dan uit de onderdelen: algemeen maatschappelijk werk, kinderbescherming, gezinsverzorging en hulpverlening aan chronisch zieken en bejaarden.

Methoden van werken

Het maatschappelijk werk kent drie methoden aldus Maasdam, n.l. het in-

GEESTELIJKE VERZORGING

Doelstelling en beginselen

Humanistische geestelijke verzorging, aldus Pols, is primair gericht op het tot stand brengen van een vertrouwensrelatie tussen cliënt en raadsman door een onbaatzuchtige belangstelling aan de dag te leggen, een positieve waardering van de cliënt te tonen en zijn natuurlijke vatbaarheid voor angst en onzekerheid te ontzien. De geestelijke raadsman denkt met de cliënt over diens bestaanssituatie.
Hoewel de mens in beginsel uit eigen kracht antwoord kan geven op geestelijke vragen en een levensvisie kan hanteren kunnen er ook omstandigheden zijn waarin de behoefte groeit aan overleg met een vertrouwensman.

Methoden van werken

In de tot stand gekomen vertrouwensrelatie is de cliënt de beste bron van

dividuele werk, het werken met groepen en het werken met de samenleving. De eerste vorm van werken, met individuen, komt het meest voor.

Positie, kwaliteit en de rol van de werker

De beroepskracht staat in het maatschappelijk werk centraal als deskundige hulpverlener. De vrijwilliger is hulpkracht van de beroepskracht geworden en werkt onder diens leiding. Het aanvankelijk gestelde probleem kan een schijnprobleem zijn. Belangrijk is de eerste verkenning (z.g. intake), welke antwoord moet geven op de vraag wat er dient te gebeuren. Bij de kinderbescherming is de relatie niet vrijwillig omdat dit via de kinderrechter gaat.

Bij gezinsverzorging is er sprake van poolshoogte nemen, benodigde hulp vaststellen en regelen en daarna controle erop.
In het bejaardenwerk en bij chronisch zieken is er sprake van een vergaande relatieopbouw. Er is hier een speciale problematiek en er zijn verschillende werkvormen.

Positie van de cliënt

Uitgangspunt is het bewaren van de eigen identiteit van de cliënt en de eerbiediging van zijn persoonlijkheid. Men behoeft geen lid te zijn om hulp te ontvangen. Ook de scheiding tussen confessioneel en buitenkerkelijk ligt niet scherp. De cliënt maakt uit van wie hij hulp wil hebben. Dit laatste geldt niet bij de gezinsvoogdij. Daar is men t.a.v. de levensbeschouwing wel selectief.

Organisatie

De maatschappelijk werk organisatie heeft een bestuur en een bureau.
Dit bureau is verdeeld in afdelingen

informatie. De geestelijke raadsman luistert en accepteert de cliënt onvoorwaardelijk. Daarbij ontstaat een tamelijk vergaande identificatie. Er moet confrontatie mogelijk zijn van de gezichtspunten van de cliënt met die van de raadsman.

Positie, kwaliteit en de rol van de werker

Principieel is er geen verschil tussen de beroepskracht en de vrijwilliger voor wat betreft het functioneren t.o.v. de cliënt. Door scholing en opleiding zal de beroepskracht duidelijker zicht hebben op de grenzen van zijn mogelijkheden dan de vrijwilliger. Deze kan zich weer gemakkelijker identificeren met de cliënt maar hierbij ook meer risico lopen.
De beroepskracht doet ook meer ervaring op omdat het zijn werk is. In het algemeen zal de beroepskracht door opleiding en ervaring en doordat het zijn beroep is, tot een betere hulpverlening kunnen komen dan de vrijwilliger.
Het systematisch 'bij'-scholen van de vrijwilliger is moeilijk. Er zal wel intensieve werkbegeleiding dienen te zijn maar die is zeer kostbaar en arbeidsintensief.

Positie van de cliënt

De cliënt wordt onvoorwaardelijk geaccepteerd zoals hij is. Hij is zelf de beste bron van informatie over hemzelf.
Het gaat niet om het begrijpen *van*, maar om het begrijpen *met* de cliënt. De cliënt moet vrij zijn in het van momaar om het begrijpen *met* de cliënt. ment tot moment waarderen van zijn zijn. De cliënt heeft recht op confrontatie van zijn denkbeelden met die van de raadsman. Er mag echter geen 'woordverkondiging' plaats vinden.

Organisatie

Geestelijke verzorging is een ambacht. Voor de organisatie en de algemene opvattingen is de raadsman

voor de verschillende werkvormen. De hoofden van afdelingen leiden de aktiviteiten van de beroepskrachten. Er is een streven om in de grote steden te komen tot hulpverlening in wijken, bijv. vanuit een wijkpost.

Verhouding tot geest. verzorging

Het vak van maatschappelijk werker kan worden uitgeoefend zonder een relatie naar een geestelijke stroming. Vanuit de hulpverlening kunnen vragen rijzen naar levensbeschouwelijke vragen. Dan moet de maatschappelijk werker verwijzen.
In bejaardenwerk en in kinderbescherming liggen wel raakvlakken naar geestelijke vragen en bemoeiingen.

verantwoording schuldig aan het orgaan dat hem heeft benoemd (gemeenschapsbestuur). Met betrekking tot de wijze waarop de raadsman zijn werk verricht binnen de gestelde grenzen, heeft hij een eigen verantwoordelijkheid.

Verhouding tot maatschappelijk werk

Het kan zijn dat voor het herstel van sociaal funktioneren inschakeling van maatschappelijk werk plaats vindt. Het kan ook zo zijn dat sociale geneeskunde dient te worden ingeschakeld. De raadsman laat de cliënt dan niet los.
Er is in de praktijk geen samenwerking tussen geestelijke verzorging en maatschappelijk werk, wel is er verwijzing.

Diskussie en toelichting

De deelnemers aan de conferentie gingen, na het aanhoren van de inleidingen, in groepen uiteen en spraken daar de zaken door. Hieruit resulteerden vragen en opmerkingen, waarop de inleiders weer kommentaar gaven. Hieruit komen dan nog, aansluitend op het hierboven gestelde, de volgende opmerkingen:

De grenzen tussen maatschappelijk werk en geestelijke verzorging zijn niet messcherp te trekken. Onze huidige opvattingen erkennen de veelvormigheid van de mens en de maatschappij en dus kunnen we ook een veelvormige hulpverlening accepteren. Indien we het simpel willen stellen kunnen we zeggen dat het maatschappelijk werk in hoofdzaak gericht is op herstel van de sociale relaties, terwijl de geestelijke verzorging zich met de totale mens ziet geconfronteerd. Uiteraard is er een wederzijdse afhankelijkheid en dus moeten we met elkaar blijven praten.
Overigens leert de ervaring in de geestelijke verzorging dat de cliënt als regel wel de verschillende grenzen en mogelijkheden der hulpverlenende organisaties kent en daar gebruik van maakt.

Het werk van een gemeenschap op het terrein van friendly visiting en aandacht voor bejaarden kent aanrakingsvlakken met het werk van Humanitas op dit terrein. Friendly-visiting is geen maatschappelijk werk maar een hulpfunktie. Er is tussen het H.V. en Humanitas een samenwerkingsvorm met betrekking tot de Telefonische Hulpdiensten en t.a.v. de Bureau's voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden.
Het verwijzen van een cliënt naar andere hulpverlenende organisaties kan alleen als de cliënt dit als noodzakelijk ziet en ook wil.

Slotkommentaar

Een conferentie met dit thema biedt als uitkomsten geen eenvoudige

uitspraken en konklusies. Hetzelfde geboden materiaal wordt door de deelnemers der conferentie verschillend ervaren en verwerkt.

Wel bleek uit inleidingen en discussie dat de conferentie een zinnige onderneming was welke ongetwijfeld zijn doorwerking zal hebben in het beleid dat bestuursleden van het H.V. en werkers op het terrein van het praktisch humanisme zullen gaan voeren. Bovendien was deze conferentie een goede voorbereiding voor de binnenkort te voeren discussie in het Verbond over de beleidsnota Geestelijke Verzorging.

G. Neervoort.

HUWELIJKSCONTACTEN

Het kan op de weg liggen van een medewerker in de plaatselijke GV, iemand te wijzen op de Humanistische Correspondentiekring voor Huwelijkscontacten (HCHC).

Terwijl ook omgekeerd vanuit de HCHC of door een van haar cliënten wel op geestelijk raadslieden een beroep gedaan wordt om inlichtingen of beraad.

De fundamentele gegevens, die cliënt en raadsman hiervoor nodig hebben, vinden zij in de brochure „Inlichtingen over voorwaarde en werkwijze van de HCHC", te bestellen bij de HCHC, Postbus 210 te Utrecht. Een vrijwillige G.R. kan van deze brochure voor zijn werk uiteraard gratis een exemplaar ontvangen.

Een nadere toelichting hierop, speciaal met het oog op de bemoeienis van geestelijk raadslieden, is gegeven door d'Angremond in het nummer van „Kader" okt.-nov. '62. Intussen is dit artikel niet meer voor ieder bereikbaar en zijn er in de praktijk nog verdere vragen gerezen.

Daarom hebben we een en ander samengevat en aangevuld in een achttal punten, die hieronder volgen en die in stencilvorm bestelbaar komen onder code nr. 511.16.513.

1. Verschillende kandidaten en ook raadslieden blijken de brochure slechts vluchtig te hebben gelezen; zodat haar nog eens precies door te nemen, dikwijls voldoende is om op resterende vragen een antwoord te vinden.

2. Wat de kansen betreft — over het algemeen hebben bureaus als deze een meerderheid aan vrouwelijke deelnemers. In 1966 en '67 lag de verhouding bij het HCHC ca 4 : 1. Dit maant wel tot soberheid in de verwachtingen, maar het behoeft niet ontmoedigend te werken, als men weet dat in 1961 t/m '66 in totaal 52 huwelijken tot stand gekomen zijn, terwijl er maximaal 363 deelnemers tegelijkertijd stonden ingeschreven. In 1967 kwamen 14 huwelijken tot stand.
3. Een vertrouwenspersoon te vinden is voor sommige kandidaten moeilijk. Wanneer men echter nader informeert over iemands levenskring, blijkt er meestal toch een persoon te zijn, die de betrokkene voldoende kent; b.v. de huisarts, een leraar of een vroegere chef.

4. Waar een zekere gêne de cliënt verhindert, zich tot een vertrouwenspersoon te wenden, ligt juist hier een taak voor de geestelijk raadsman: Gevoelens van onzekerheid en minder-geslaagd zijn op dit gebied te verstaan, zodat de ander geholpen wordt, ze ook zelfs te aanvaarden. Waardoor tevens duidelijk kan worden, dat deze gevoelens niet het laatste woord behoeven te hebben.

5. Ook twijfel ten aanzien van deze stap en spanning ten aanzien van de resultaten, kunnen een cliënt tot de geestelijk raadsman brengen. Het samen verkennen van motieven en omstandigheden zonder beslissingen te forceren; het aanvaarden van de problematiek en het zoeken van mogelijkheden tot levensontplooiing ook buiten het huwelijk — dit alles kan ertoe bijdragen dat niet de hoop op succes het zwaartepunt krijgt; maar veeleer de opgave om juist de onzekere situatie van het heden, zinvol te doorleven.

6. In geval van teleurstelling spitsen de onder 5 genoemde aspecten zich toe: Wanneer een correspondentie nauwelijks tot stand komt of niet tot het verlangde contact leidt.
Het is de cliënt zelf die voor zijn — of meestal: haar — behoefte aan persoonlijke verbondenheid nu andere wegen moet zoeken. Al kan de raadsman daarbij dienen tot oriëntatie en tot tijdelijke opvang.
In gevallen van extreme of blijvende psychische ontwrichting kan het nodig zijn dat hij de overbrugging naar een medicus tot stand brengt

7. Wordt door het bestuur van de HCHC afwijzend beschikt over iemands toelating tot de correspondentiekring — dan is het om te beginnen een misverstand, dat hij zijn inschrijfgeld verspeeld zou hebben. (Men leze de brochure blz. 6.)
Ernstiger is de moeilijkheid, dat de redenen van afwijzing nimmer bekend worden gemaakt. Dit kan de cliënt in een situatie van pijnigende onzekerheid brengen. Daar deze regeling onder meer samenhangt met het medisch ambtsgeheim, valt er niet licht iets aan te veranderen; maar wij blijven een oplossing zoeken. Intussen kan de cliënt op eigen gelegenheid, b.v. door medisch of psychologisch onderzoek, trachten meer helderheid over zijn situatie te krijgen.
Ook hier blijft de geestelijk raadsman bij het verkennen en verwerken van de beslissende factoren, tot hulp bereid.

8. Aan PGR's en MGV's wordt verzocht, met hun gemeenschapsbestuur te overleggen, hoe in hun woongebied meer bekendheid aan de HCHC gegeven kan worden.
Dit is eventueel te combineren met bekendmaking van de dienst voor Geestelijke Verzorging in het algemeen, vooral door bericht aan huisartsen en aan plaatselijke instanties van Geestelijke Volksgezondheid en Maatschappelijk Werk (Briefmodel code 511.14.50).

P. N. Kruyswijk.

BEKENDMAKING PLAATSELIJKE GEESTELIJKE VERZORGING

Nadat wij in de plaatselijke GV enkele jaren ons vooral hebben bezig gehouden met de inhoud en kwaliteit van het werk, blijkt nu weer de bekendheid wat terug te lopen.

Daarom laat ik hieronder een nieuwe editie volgen van de brief, die gemeenschapsbesturen kunnen verzenden aan plaatselijke instellingen op medisch en maatschappelijk terrein.

Losse exemplaren zijn verkrijgbaar onder code-nr. 511.14.50.

Het spreekt vanzelf, dat het model niet klakkeloos moet worden overgenomen. Maar naar plaatselijke omstandigheden bewerkt, door het gemeenschapsbestuur in overleg met de medewerk(st)ers GV.

K.

Gemeenschap .....

Secretaris ..... Aan .....

Mijne Heren,

Door deze mogen wij uw aandacht vestigen op onze Commissie (of: ons Contactadres) voor Geestelijke Verzorging.

Niet alleen voor leden van het Humanistisch Verbond, maar voor ieder die van haar diensten gebruik wenst te maken, staat deze commissie (of: dit adres) ter beschikking.

In ziekte en ouderdom, in eenzaamheid en geestelijke problematiek wordt menselijke bijstand verleend en een mogelijkheid tot beraad geboden. Het werk gaat uit van ieders zelfbeschikking en is gericht op verdieping van levensoriëntatie in persoonlijke vrijheid.

Onze werkgroep is samengesteld uit vrijwilligers, die door landelijke beroepskrachten worden begeleid. Voor de medische psychologische en sociale implicaties van hun werk, zoeken zij gaarne advies van en samenwerking met de desbetreffende instanties.

Het adres van de commissie is:

Genoemde medewerk(st)er hoopt binnenkort contact met u op te nemen, met verzoek om een gelegenheid tot kennismaking.

Namens het gemeenschapsbestuur:

met hoogachting,

HET ZIEKEN- EN BEJAARDENBEZOEK

De heer C. v. d. Hulle heeft nu definitief als beroepskracht de landelijke leiding van het Ziekenhuisbezoek van mevrouw Treurniet overgenomen. Hij is reeds begonnen met persoonlijke kennismaking met een aantal medewerksters en zal dit dus verder voortzetten. Hij wordt in dit werk bijgestaan door P. N. Kruyswijk en mevr. A. Treurniet-Wiersma.

Alle korrespondentie over dit werk loopt nu dus via de heer C. v. d. Hulle, Omroeplaan 23, Huizen (N.H.). Tel. 02152 - 4355.

BEJAARDENWERK

Het bejaardenwerk blijft onder leiding van mevr. A. Treurniet-Wiersma.

Hieronder moet men echter *niet* verstaan het bezoeken van bejaarde leden. Dit valt onder Ledenkontakt of Ziekenbezoek.

Het terrein van humanistisch bejaardenwerk moet nog verder verkend worden en dit werk zal vaak in nauwe samenwerking met Humanitas moeten gebeuren m.i. Als H.V. zullen we b.v. een belangrijke taak hebben bij de verschillende bejaardentehuizen van de H.S.H.B. die reeds bestaan en in aanbouw zijn. De ervaring leert dat men reeds maanden van te voren vele bejaarden geduldig te woord moet staan. Zij hebben vaak helemaal geen inzicht in de huisvestingsproblematiek van bejaarden die meer verzorging wensen of nodig hebben.

Tegen de tijd dat een nieuw tehuis klaar komt, moeten de honderden liefhebbers geselekteerd worden op urgentie. Om dit verantwoord te kunnen doen, moeten de eventuele gegadigden thuis bezocht worden en en moet er gerapporteerd worden. Hiervoor heeft men vele vrijwillige medewerk(st)ers uit het H.V. nodig om samen met de maatschappelijk werksters van Humanitas dit huisbezoek te kunnen verrichten. De a.s. huisbezoek(st)ers zullen enigszins geschoold moeten worden in de problematiek die ze te verwerken krijgen.

Als het nieuwe tehuis „vol" is, zullen velen geen flatje hebben gekregen. Onze taak is het dan om deze mensen zo goed mogelijk op te vangen. Met voldoende vrijwillige help(st)ers zal het wellicht mogelijk zijn om bejaarden die (nog) niet in het tehuis wonen, daar toch regelmatig te ontvangen. In overleg met directie en bestuur is het misschien mogelijk om er warme maaltijden te serveren, om er koffie en thee te schenken, om er kontaktmiddagen te houden enz. Hier mag men het personeel niet mee belasten maar alle extra werkzaamheden zouden b.v. bij toerbeurten verricht kunnen worden door medewerksters uit het H.V.

Verder zal men behoefte hebben aan gesprekken met geestelijke raadslieden en bejaardenbezoekers.

Een landelijke commissie Bejaardenwerk zal opgebouwd moeten worden aan de hand van onze ervaringen en behoeften. Men zal daar de nodige voorlichting en eventuele adviezen moeten kunnen inwinnen enz. Voorlopig kan men terecht bij: mevr. A. Treurniet-Wiersma, de Sav. Lohmanlaan 71, Den Haag. Tel. 070 - 684116.

A. Treurniet-Wiersma.

PSYCHISCHE HYGIENE BEJAARDEN

In zijn rede t.g.v. het tienjarig bestaan van de Katholieke vereniging van bejaardentehuizen stelde dr. P. C. J. van Loon, plv. directeur-generaal Gezondheidszorg o.m. het volgende:

Centraal uitgangspunt bij de bejaardenzorg moet zijn dat de ouder wordende mens een eigen belevingswereld heeft met eigen wensen en behoeften. Het beleid lijkt echter in het algemeen te veel getekend door de opvatting en de belevingswereld van de middelbare generatie.

Gezien vanuit de psychische hygiëne is het levenstijdperk, dat de ontwikkeling van de mens afsluit, nog weinig onderzocht.

Bejaarden hebben behoefte aan overzichtelijkheid, aan contact met de natuur, aan sociaal contact, aan de mogelijkheid om binnen hun bereik de nodige diensten te verkrijgen. De stedebouw moet een synthese kunnen brengen van de belevingswereld van het jonge kind, van de jeugd, van de middelbare leeftijd en van de ouderen.

Stedebouwers en stichtingen mogen zich niet te veel blind staren op het vorm geven aan instituten zoals bejaardentehuizen, verpleegtehuizen, verzorgingsflats enz.

In de steden dient het openbaar vervoer meer rekening te houden met de mogelijkheden en moeilijkheden van de bejaarden. Men moet streven naar voorkoming van speciale gettovorming van bejaarden. Men moet zich er ook van bewust zijn dat de nieuwe wijken van vandaag ten dele de woonwijken zijn van de ouderen van morgen.

In Rotterdam is dit jaar een experiment gestart in het kader van de sociaal-psychiatrische zorg voor psychisch gestoorde bejaarden. Het betreft een mobiele sociaal-medische dienstverlening in de stadswijk „Crooswijk" met medewerking van de Rotterdamse Raad voor Gezinsverzorging en Gezinshulp.

In Rotterdam neemt men ook een proef met dagverpleging van demente bejaarden. De eerste indrukken zijn hoopvol. Poliklinische observatie en onderzoek kunnen ertoe leiden dat de patiënten op het juiste moment worden opgenomen. Gebeurt dit laatste niet, dan leidt dit vaak tot een langduriger opname.

De Geneeskundige Hoofdinspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid pleit ervoor onderscheid te maken tussen dementen en psychisch gestoorden. Schijn-dementie komt veelvuldig voor tengevolge van de gebrekkige sociale omstandigheden in de eigen leefomgeving.

De Bejaarden; jrg. 13, nr. 8 juli/augustus 1967.

BEJAARDEN KOMEN TE KORT

Tijdens de algemene bondsvergadering van de Katholieke bond van bejaarden en gepensioneerden in het bisdom Breda, die te Bergen op Zoom werd gehouden, heeft de voorzitter van deze Bond, de heer M. J. M. Ahsmann, gesteld dat ongeveer 50 % van de bejaarden nog veel te kort komt.

De punten die zorg baren zijn de volgende:

1. De bejaarden, die zo goed als helemaal van de A.O.W. en eventueel sociale bijstand moeten leven, lijden veel gebrek.

2. Er is een te eenzijdige bouw van bejaardenwoningen. Men zou naar Utrechts voorbeeld, tien procent van de nog te bouwen woningen kunnen voorzien van een extra kamer.

3. De regelingen met betrekking tot de opname van bejaarden in tehuizen zijn niet uniform. Er dienen algemene voorschriften, vast te stellen door deskundigen, worden uitgevaardigd.

4. De pensionprijzen van de bejaardentehuizen zijn te hoog of stijgen te sterk. De Algemene Bijstandswet biedt niet altijd soelaas, omdat het aan de uitvoering ervan nogal eens hapert.

5. De minimumpensioenen zijn dikwijls te laag. De pensioenwetgeving moet zodanig zijn dat deze niet aanleiding geeft tot een verkapte armenzorg.

6. Er is een tekort aan dienstencentra. Goede diensten zouden bewezen kunnen worden door rijdende dienstencentra, die regionaal zouden moeten werken.

7. De tarieven voor telefoonaansluitingen zijn te hoog voor veel bejaarden. Er moeten afzonderlijke tarieven voor telefoon en voor luisteren kijkgelden komen voor die bejaarden, wier pensioenen niet toereikend zijn. Voor vele bejaarden is telefoon een grote noodzaak.

Vervolgens hield dr. W. J. M. Mulders een inleiding over de problematiek met betrekking tot de organisatie van de bejaardenzorg. Hij pleitte voor de totstandkoming van organen op plaatselijk en regionaal niveau die elk op het terrein van afzonderlijke facetten van de welzijnszorg zullen werken.

Deze organen moeten hun eigen verbanden houden, maar tegelijk doeltreffend samenwerken. Op landelijk niveau ligt er voor de toporganen de taak om strikt wetenschappelijk werk te verrichten, dat moet zijn gebaseerd op de ervaringen die regionaal en plaatselijk moeten worden opgedaan.

Dagblad De Stem: 30 juni 1967.

SUBSIDIERING TELEFONISCHE HULPDIENSTEN

De staatssecretaris van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, mr. H. J. van de Poel, heeft de subsidiëring van de telefonische hulpdiensten thans ingepast in de Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk. Tot nu toe werd een aantal van deze diensten experimenteel gesubsidieerd.

Deze instellingen verlenen op verantwoorde wijze eerste hulp inzake maatschappelijk en geestelijke noden aan personen, die daar telefonisch om vragen. Hierbij moet, waar nodig en mogelijk, worden verwezen naar de geëigende instellingen en personen op het gebied van het maatschappelijk werk, andere vormen van sociale dienstverlening, de zielzorg en geestelijke gezondheidszorg.

De leiding dient in handen te zijn van een functionaris met een hogere sociaal-pedagogische opleiding en een grote ervaring, terwijl de overige functionarissen de gebruikelijke opleiding voor maatschappelijk werk moeten hebben gevolgd.

De telefonische hulpdiensten maken gebruik van de medewerking van vrijwilligers. De selectie van deze vrijwilligers moet worden toevertrouwd aan een commissie van deskundigen. Deze commissie geeft voorts onder meer aanwijzingen omtrent een eerste hulpverlening en de organisatie van de hulpdienst. Telefonische hulpdiensten die voor het rijkssubsidie, dat 45 % bedraagt, in aanmerking willen komen dienen zich als algemene instelling aan te dienen en moeten bereid zijn iedereen te helpen zonder onderscheid van godsdienstige of politieke richting. De hulpdienst moet tenminste buiten de gebruikelijke kantooruren permanent, althans gedurende een redelijk aantal vaste uren, bereikbaar zijn.

Een andere subsidievoorwaarde is, dat de dienst samenwerkt met iedere in aanmerking komende instantie en aangesloten is bij de Federatie van telefonische hulpdiensten (Hang 17, Rotterdam).

Nederlandse Staatscourant; 29 augustus 1967.

„Niet meer dan een ademtocht" door Anne Philipe

Gaarne zou ik aandacht willen vestigen op een bijzonder fijnzinnig boekje uit de Witte Beertjes-serie: „Niet meer dan een ademtocht". Ik weet niet beter te doen dan de woorden te citeren op achterzijde van het werkje. „Deze kleine autobiografische roman van de tot voor kort in Frankrijk nog maar nauwelijks bekende Anne Philipe heeft op de kritiek en het lezerspubliek diepe indruk gemaakt. Het boek bereikte in korte tijd een hoge oplaag en onlangs werd het bekroond met de Prix de l'Unanimité. Vandaar dit succes? Het werd stellig niet alleen veroorzaakt door het feit, dat Anne Philipe de weduwe is van de grote, jong gestorven acteur Gérard Philipe, wiens heengaan zij beschrijft, maar vooral door de wijze, waarin zij erin is geslaagd afstand te nemen van het grote verdriet om het verlies van haar geliefde in een proza van zeldzame zuiverheid, waardoor de schrijfster ieder spoor van sentimentaliteit heeft kunnen vermijden. De schrijfster Clare Lennart heeft dit proza op haar beurt welhaast volmaakt vertaald".

Treffend is o.a. de wijze, waarop Anne tegenover haar man zwijgt over de aard van zijn ziekte en de dood, die er onverbiddelijk op volgen zal. Zij zelf zegt ergens: „Als ik moest kiezen tussen onwetendheid en kennis, dan zou ik altijd het laatste kiezen", waaruit haar liefde voor de waarheid blijkt. Niettegenstaande deze opvatting — die ook die van haar man geweest zal zijn — voelt zij zich — gedwongen door gevoelens, sterker dan die voor de waarheid, — te blijven zwijgen, al kost haar dit zware strijd: „Wel tien keer op een dag ging ik naar je toe, om je de waarheid te zeggen", maar, zegt ze elders: „Ik wou, dat je gelukkig zou zijn en dat verlangen overtrof al het andere".

Uit dit boekje voelen we beter aan, hoe de houding van velen (niet van allen) onder deze omstandigheden kan zijn.

Overigens is de aanvaarding en verwerking van het leed m.i. zó als een humanist het zou willen proberen.

Een boekje o.a. voor onze ziekenbezoeksters?

G. W. G. Rudelsheim-Hamer

E. A. D. E. Carp. „Agressie en agressiviteit", uitg. Het Spectrum, serie mens en medemens, 110 blz.

Beschouwing over het wezen van de oorlog. De agressie binnen de soort bij dieren is vooral individueel machtsvertoon. Bij de menselijke oorlogvoering is vooral sprake van agressiviteit, teweeggebracht door angst: angst voor dood en vernietiging, voor leegheid en zinloosheid, voor schuld en vergelding. De angst verzwakt het werkelijkheidsbesef. In de vijand wordt de oer-vijand gezien, welke de eigen dood is.

Bezinning op de dood is voor de toekomst van groot belang.

HUMANISTISCH VORMINGSONDERWIJS

Stand van zaken op 1 maart 1968.

Op 16 scholen zijn op het ogenblik in funktie 16 vormingsleiders. Ze zijn werkzaam voor 36 groepen met totaal 463 deelnemers. In het januarinummer van KADER kon ik 14 vormingsleiders, 34 groepen en ongeveer 400 deelnemers noemen. Het is misschien wel aardig een overzicht te geven van de schooltypen waarin h.v.o. wordt gegeven.

	aantal scholen	aantal groepen	aantal deelnemers
L.T.S.	1	4	56
H.B.S./Gymnasium/Lyceum	5	12	154
Brugklassen/Scholengemeenschappen	2	5	78
U.L.O.	1	2	27
I.V.O.	1	3	33
Kweekschool v. Detailhandel	1	4	36
Kweekscholen v. opl. v. onderw.	5	6	79
Totalen	16	36	463

Acht vormingsleiders ontvangen een honorarium. De anderen werken zonder een vergoeding. Sommigen krijgen wel eens een klein geschenkje van de plaatselijke gemeenschap. We hopen dat na de invoering van de mammoetwet alle vormingsleiders een behoorlijke bezoldiging zullen genieten.

In het januarinummer schreef ik over de noodzaak en wenselijkheid van h.v.o. met behulp van werkgroepen te realiseren. Indien u elkaar om inlichtingen wilt vragen, hier zijn de adressen van de bestaande werkgroepen:

plaats:	secretariaat:	adres:	telefoon:
Amsterdam	M. W. Verduyn	Marathonweg 71 hs	020/721569
Amsterdam	W. Kollé	Kard. de Jongstr. 57	02964/18025
Arnhem	Mevr. L. v. d. Plaster Heide	Vondellaan 41	08300/32781
Apeldoorn	Mevr. A. M. G. le Sueur-Cramer	Wildernislaan 53	05760/18750
Almelo/Enschede/ Hengelo	E. Broekman	Warmelostr. 42 Hengelo	
Deventer	H. T. Anceaux	„De Roek" Colmschate Colmschaterstr. w. 9	05711/275
't Gooi (voorl. comm.)	M. J. Koopmans	Noordereind 68 's-Graveland	02150/60144
Den Haag	C. Coosen	Beresteinlaan 719	070/669324
Friesland	A. C. Engelen	Burg. Falkenaweg 203 Heerenveen	05130/2624 ktr. 4545

Rotterdam	Mej. E. P. Confurius	W. Buytenwechstr. 110	010/250769
Schiedam/Vlaardingen	Mevr. N. Vlietstra-Claase	Pr. Hendriklaan 68 Vlaardingen	010/342849
Utrecht	Mevr. H. Schmidt-Breeuwer	Kon. Wilh.str. 15 Bunnik	03405/1843
Z/O-Drente	Mevr. H. v. Buiten-v. Aarle	Veldlaan 58 Emmen	05910/22444

In enkele gemeenschappen worden voorbereidingen getroffen tot het vormen van een werkgroep h.v.o. Mij zijn bekend de voorbereidingen te ASSEN, HAARLEM en GRONINGEN. Volgens geruchten moeten er nog commissies en werkgroepen bestaan, die een sluimerend bestaan lijden. Welke zouden dat toch zijn?

In ieder geval is het nodig dat ik de kans krijg te helpen bij het ontwaken. De bestaande werkgroepen zijn gelukkig zeer actief. Er zijn door hen inmiddels *zes* applicatie-cursussen op gang gebracht voor de opleiding van voorlopige vormingsleider. Hier volgt een overzicht van de plaatsen waar cursussen op gang zijn:

	Studieleider:	adres:	telefoon:
Apeldoorn (Zutphen)	Mej. drs J. M. Hollaar	Prinsengracht 312	020/237010
Amsterdam	Mevr. A. M. G. le Sueur-Cramer	Wildernislaan 53	05760/18750
Deventer (e.o.)	M. T. J. Broekhuizen	Tesschenm.str. 64	05700/16160
Bussum ('t Gooi)	Mevr. O. R. Varkevisser-de Boer	Ruthardlaan 15	02159/2881
Den Haag	Drs G. E. Sloothaak	Goeverneurkade 87 Voorburg	070/869706
Rotterdam (Schiedam/ Vlaardingen)	Mevr. O. Passchier-v. Meekeren	Ganzerikpad 6 Spijkenisse	01880/2766

In Friesland zal waarschijnlijk in april nog een applicatie-cursus beginnen in Heerenveen of Drachten. In Z.O.-Drente heeft men een voldoend aantal cursisten bij elkaar, maar moet het probleem van de docenten nog tot een oplossing worden gebracht. Maar het is zeker, dat er in september a.s. kan worden begonnen met de opleiding. Arnhem en omgeving hebben de helft van het minimale aantal benodigde cursisten bij elkaar. In Twente wordt ook hard gewerkt en het laat zich aanzien, dat de cursus er komt. Er is al een studieleider. In Utrecht heeft men ook een goede aanpak gevonden naar het lijkt. Inmiddels zijn er al enkele werkgroepen die bezig zijn een nieuwe groep cursisten te vormen. Zo groeit onze ervaring en leren we hoe de zaken moeten worden aangepakt. De gemeenschapsbesturen, die er wel al over denken, maar nog niet goed weten hoe een start kan worden gemaakt vinden bij een aantal gemeenschappen dus werkgroepen en cursusgroepen om hun licht op te steken. Natuurlijk kom ik zelf ook graag een handje helpen. Schrijf me maar even.

J. Koops.